

تیتارەکانی مارکس یاسا لەمیتافیزیکاوە بۆ فیزیکا ... سمک محەمەد

میتافیزیک زاراوەیەکی سەرەتا لە کتێبه‌کی ئەرستۆ وه هاتوووه که بریتییه له کۆمه‌ڵێک کتێب و له هه‌مان کاتدا له‌ناو یه‌ک کتێبه‌دا یه، به‌شی یه‌که‌می زاراوه‌که میتا Meta واته پشتیان دوا‌ی یان ئه‌و دیو . فیزیکا physics واته سروشت، یان سروشتناسی، هه‌ر دوو بۆگه‌که له‌ی‌کتر بده‌ین ده‌بێته میتافیزیکا، توێژنه‌وه‌که‌ی ئەرستۆ له‌و دوو بۆگه‌ زاراوه‌یه‌وه سه‌ریهه‌داوه، له‌گه‌ڵ په‌سه‌ندنی چه‌مکه‌که بۆ بابه‌تی سرووشت و لێکۆڵینه‌وه له‌سهر دیارده به‌رههسته‌کان، بووه به چه‌مک و وه‌سف بۆ لێکۆڵینه‌وه له‌ بوون و پاشکۆکانی ده‌وروبه‌ر، واته ئه‌و گاتیگۆریانه‌ی که گوزارشت له‌ خه‌سه‌ته‌ سه‌ره‌کیه‌کانی ئه‌م بوونه بۆ نه‌ه‌نی و سحره ده‌که‌ن، وه‌کو جه‌وه‌هر و روا‌ته که به‌ خه‌سه‌ته‌تی جه‌وه‌هه‌ری و گۆشێکانه له‌ شته‌کان ناسراوه، واته چه‌مکه‌که باس له‌ بوون و په‌یوه‌ندییه رووحیه‌کان و خودا و سیفه‌ته‌کانی ده‌کات، به‌و پێیه‌ش بۆت میتافیزیک واته توێژینه‌وه له‌ بوون وه‌کو یه‌که‌یه‌کی بۆ مانا که واقیع ته‌نها دیوه ماتریالییه‌که‌ی ناسیوه یان بینیوه، بۆیه بابه‌ته‌که گشتیه و زنجیره‌یه‌ک پرسیاری دیکه‌ی له‌گه‌ڵ خۆی هه‌ڵگرتوووه، له‌وانه‌ش مه‌عریفه و ئەزموونی ژیان و جوانی و ئەخلاق و هتد. پێناسه‌یکی دیکه هه‌یه که پێوایه زاراوه‌ی میتافیزیک واته گه‌ڵانه به‌دوا‌ی جه‌وه‌هه‌ری شۆوه‌کان که له‌لایه‌ن ئینسانه‌وه درکیان پێکراوه، یان بگه‌ڵان به‌ دوا‌ی خواوه‌ند، له‌ووی تێلۆژیشه‌وه (خودا ناسی) ئه‌مه هه‌وڵدانێکه بۆ سه‌لماندن بونی خودا که نمونه‌ی با‌ای ئینسانه و به‌ لاهوتیه‌ت ناسراوه.

سه‌رهه‌ڵدانی چه‌مکه‌کانی وه‌ک ئاین و خودا له‌م ژوودا که‌مرێف بۆخۆی تێماری کردوون و به‌رهه‌می هه‌ڵناون، له‌سه‌ره‌تاوه به‌ میتافیزیاوه گرێدرا، به‌لام دواتر ده‌رکه‌وت که ئه‌م چه‌مکه لێکدژی له‌ ناوان ره‌وته فکرییه‌کاندا درووست کردوووه، هه‌روه‌ک قۆتێر قسه‌یه‌کی باوی هه‌یه له‌مباره‌یه‌وه و ده‌قیقت " گه‌ر دوو که‌ست بینێ له‌سهر بابته‌ک مونا‌قه‌شه ده‌که‌ن و له‌یه‌کتريش تێناگه‌ن، ئه‌وا بزانه که سه‌باره‌ت به‌ چه‌مکی میتافیزیکا گه‌فتوگۆیان ه" . له‌لایه‌کی تره‌وه تێمانه میتافیزیکه‌کان بۆ سروشت و مرئوف، به‌شێک له‌کولتوره هاوبه‌شه‌کانی سه‌ره‌تای کۆمه‌ڵه‌گی به‌شه‌ری پێکه‌ڵناوه و کاری له‌سهر کردوووه، ئه‌م کولتوران ه که له‌یه‌ک

کاتدا جیاواز و له یه ک کاتدا هاوبه شن، زهروره تی م ژوو ییان له کو دا بووه؟ له کو دا ب ته یاسا و دهسه ا ته کان قه م م هوی خ یان تیا به کاره ناوه؟ مه یلی یاسا دانان و ملکه چی وه سیه ته کانی باب مه زنی و دهسه ا تگه ری و حوکم ا نی کردن و ک ن ت ا کردنی ک م م گه له سر بنیچینه ی مه رجه عیه ت، به ش کی تری ئه و کولتوره م ژوو ییه که یاسای ج راو ج ری ل به ره مها تووه و ت مار کراوه، م ژووش به مه داچووه ته وه که دوا جار بووه ته گوتار ل و یاسای ل داتاشراوه، هه موو ئه و چیر کانهش که له ن و ده قی ئایینه ج ماوه کاند ا هاتووه، ئه و ر شنبیرییه که له سه رزاری پ غه مبه ره کانه وه بیستومانه و ئه وه مان پ ده ن که دواتر بووه ته ئیدی ل ل ژیا له ژر ناوی خودا په رستی و ئاین په رستی، خاوه ن تیئ ره یاساییه کان ده ن" به بوونی یاسا و به پ چه وانه وه نه بوونی یاسا شت ل له ئیدی ل ل ژیا ناگ ل" ئه مه قسه ی د. دینیس لویده، له ش و نکی تر دا ده ت" باشت رین تیئ ر ل ل له شک ل ی یاسایه ک پیشنیار کرا ب ت ب ک م م گه ی به شه ری یاساکه ی کارل مارکسه، ئه و گوتی یاسا ته نها سیستم که ب سه رکوتکردنی خه ک و پاراستنی به رژه وه ندیه کانی چینی سه رما یه داری" (1)

له استیدا مه سه له ی یاسا که م ژوو ییه کی دوور و در ژی هه یه له سه ره تای دروستبوونییه وه که له ئه سیناوه ده ستپیده کات و شیشه ن یه ک که له دونیای ر ژئاوا قسه ی له سر بونیادنانی یاسا کردووه و له ر ژه ه ا تیش که س کی وه کو حامو ا بی، ته ماشایه کی تره ب بینینی شته کان وه ک دامه زراوه یه کی جه ماوه ری و دا ه نه ری یاسا له ناوچه ی ر ژه ه ا تی ناوه ا ست، ئ ریا نووس له سه ده ی س هه ممدا به ناو بانگترین یاسا ناسی ر مانی بوو ده یگووت" قه یسه ر ته نها ده ستوری گه ره که، له وکاته دا چالاکی سیاسیش ه جگار به رته س ک بوو، ئه وه بوو دواتر له سه ده ی چواره م ر مانستان کرا به دوو پارچه وه، ر مانی ر ژه ه ا ت و ر مانی ر ژئاوا، دوا ی ت پ ه بوونی سه د سا یش واته سا ی 410 له لایه ن ئه لاریک شای گ ت، ر ژئاوا داگیرکراو هه م له م ژوودا ت مارکرا و هه م له م ژووی بیری سیاسیشدا ئه نجام کی یه کلای کی ره وه ی هه بوو، دوا ی ک به رک ه له ن و ان ئایینی مه سیحی و جوله که واته (ئیسرا ئیلیه کان)، له سه ده ی چواره مدا گ ا نکاریه کی گرنگ روویدا، مه سیحایه تی کرا به ئایینی ره سمی ده و ته ی ر مانی، ئیتر ر ما نه ک هه ر ر گه ی ده دا به دینی مه سیحی به کو پشتگیریشی ده کرد، ئه مه ب ت و انینی مارکس مه سه له یه کی بنه چه یی بوو تا کو له گه یه وه تی ره یه ک له سه ر ئه و یاسایه دابن که له سه ر بنیچینه ی ئایینی مه سیحی ها ت ته ئاراوه، یاساش که له سه ر بنیچینه ی ئاین بوو، هه ب ته هه موو ئه و پ وه ره ئه خلاقی و ک م م ا یه تی و میتافیزیکیانه زا ده کات به سه ر گوتاری دادووه ری ده و ته، ب یه مه سه له ی مونا قه شه کردن له سه ر ئه وه ی

ئايين چ رښتيا ځي له سهر بونياتناني بنچينه کاني دهو ټهت و پښگه و پايله په کي به هڅي سقفي سيستمی دهو ټهت مه سله په کي گرینگ بوو بڼه کارى زياتر له سهر کراوه وه کو سهر خان و ژر خانيش.

ټاين و ميتافيزيکا

به رله وهى ټاين بنچينه په ک بڼه فلسفه دابمه زرښ، ټاين امانه ميتافيزيکيه کان به جگای ياسا وه ټامى پرسياره هه مه جگه کاني وه کو وه زيفه په ک وه رگرتبوو، ټهم ټگه يشتن و خوښندنه وه په بڼه ميتافيزيکا، کارکي کرد که ټاين ده مارگيريه کي به کښمه دروست بکات و ديارده کان به و ټاين و انينه ته ماشا بکرت، به تايهت ټهو ټاينانه کي به هڅي قه ټهم ټهويان وه ده سته ټناوه له مڅوودا، بهم جځره هه ندک جار ناهه قى ده خه ينه پا ټه شځ له ټاينه کان و ده يانلک ټنين به خوداوه نده وه، چونکه باوه ټي دیکه هه ټاينه تر مه سله ټي خودا بونى هه په ټيدا، له کات ټکدا ټاينه کاني وه کي (بوزى و تاوى و کښنف ټشي ټسى) له دهره وهى ده سه ټات و نموونه ټي با ټادا ټاينانه کاني پښککش کردووه دووره له گوتارى راديکا ټي و توند ټهوى له ش ټهوى خودا په رستى و ره نگدانه وهى به سهر گوتارى کښمه ټاينه ټي.

دهرکه وتنى ياسا گه ټک له دهره وهى ده قه ټاينه کان، له وسه رده مانه دا هاته ټاراوه که حوکم ټان ټي فيرعه ونى و ټيمبرات ټريه ټي ټاشورى و بابليه کان و دواتریش دهرکه وتنى دهو ټهت وه کو قهواره گه شهيان کرد، له گه ټگه شهي عه قى ټمر ټدا ش ټه په کي زاستى به ټوگرت که پښشر ته نها رښو ټسم ټکي مځا ټي بووه و هيچى تر، ټاينيش وه کو ده قى کي شهرى به ټه ټه بردنى کښمه ټگه و ده سه ټاتدار ټي و حوکم ټانى کردنى خه ټک، لايه ن ټکي ترى مځوويى ياسايى که له کښمه ټگا کښنه کاند سيستمى فره خودايى و جځر ټک له کاريزماى خو ټقاند وه کو په يامبه رى به ټخ ټه وه بينى بوو، گوتار ټکي فهرز کرد به سهر کښمه ټگه دا که جځگه په کي به جياوازيه کاني دیکه ټاين و ټاينزايى نه هڅسته وه، ههرچى بابته ټي فره خوداييه که له ټناني کښندا بڼوايان پڼي هه بوو (خوداى جوانى و ټاشتى و جهنگ و خواى شهراب و هتد) ټگه يشتنى ټهو سه رده مه بوو، به ټام (سوقرات) وه کو شارهزا و رښنبير ټکي ټه سينا ټهم بڼچوونه ټي به هه ټه له قه ټمداو خه ټکي ټه سينا ش به ټاستيان ده زانى که دواتر بوو به ټه فسانه و فلسفه ټي کلاسيکي و ټه زموونى لښوهرگيرا، هه ټهت به پڼي سه رچاوه مځووييه کان کښمه ټگه کښنه کان به بڼچوونى کښمه ټناس ټکي وه کو (پهر بڼرديار) کښمه ټگه ټراديسي ټه مځووييه کان نه بوو، ټه وهش که هه بوو ته نها ټه فسانه بوو، دواتریش بوو به فکر و فلسفه ټي سايک ټل ټيا که ټک له ټه فسانه په ک وه رده گرت که سه رچاوه کي زمان ټکي

خوازاوه، ئەم نموونەيە لەفرەخودايی لەم ژوو و کولتوری دەوڵەتی
میز پێتامیاشدا هەمان بیرکردنەوه بوو بۆ لاھووت.

ھەرچی کاریزمایە واتە (بەت کردن) بتێک کە لەژیاندا دەپەرسترت بۆ
زەمەنێک درێژە کێشا. ئەگەرچی بەپێی قسەی مێژوونوس و
ئینترپرێژیسەکان کاریزما ھەر ھەبوو و لەسەر دەمی
ئیمبرانتەکانەو ھەر گای ھێزەو بە دەست ھاتوو، بەلام دواتر
لە دەسەلاتدارەتی و سایکۆلۆژیەتی ئەسکەندەری گەرەو لەسەدەکانی
ئەم دوایەیدا دەرکەوتنی کەسانی وەکی ناپلین و ھیتلەر و
مۆسۆلین و ستالین و دواوە کەسیش سەدام حوسێن رەنگی دایەو و
نموونە کاریزمای نوێی سەردەمی پێناشناکەردین. ئەم جێرە
بیرکردنەو جیاوازانە کە لەئایەکانی تر سەبارەت بەفرەھەنگ،
یاسا، سیاسەت و ھتد. کە لەسەردەمی خێدا رۆشنبیریەکی کێمەلایەتی
و فرەھەنگی بوو و دواتریش وەکی یاسایەکی چاوی لێکراو، نموونە
زیندووی مێژووی نوێیە کە خودی مێژوو دەتوانێ بەسەر ئەو گوتارەدا
زانی بێت کە ئەگەر خراپیش کەیکە لەئاین وەرگرتبێت، ئەوا راستەوخۆ
نەیتوانی بەشێکی گەرەو لەفەزای ئاین بخۆنێتە ئێو گوتاری
سیاسیەو، تەنھا ئەو نەبێ کە ھەند بۆ ھەخاندنی ھێزی
کێمەلایەتی و کێمەکی پێکردن بۆ بەھێزکردنی دەسەلات کەیکە لەئاین
وەرگرتوو، ھەر ئەمەشە مونا قەشە ئێمە لەسەر ئاین و خداو
ئیدیالۆژیا و یاسا.

لێرە بەدواوە ھەو دەدەم دوو بۆچونی جیاواز لەبیرکردنەوی (ئەریک
فرێم) ھو دەست پێبکەم کە لەبەردەم ئەو چەمکانەدا، فرێم لەلایەکی
پێی وایە، مێرێف ئازادە لەھەبێژاردنی نموونە بۆ و لەلایەکی تر
پێی وایە مێرێف ناچارە باوەی بەنموونە بۆ ھەبێت.
ھەبێت مەبەستی من لەوێ کە باب مەزنی و دروست کردنی بابی رێحی،
جێرکە لەئاینی خێمەکی بەبێ تێکست و پرنسپ و ئێرگان و جومگە
ئاینەکان، لێرەو پرسیارگەلێکی وەکی ئەوێ کە ئایا مێرێف
لەتوانایدا ھەبەبێ خداو بەبێ ئاین بژی؟ ئایا چ جێرە خودایەکی
دەپەرستێ؟ چ شتێک ئاین و مێژوو و شارستانیەت گێر دەدات بەیەکەو؟
ئایا ئیدیالۆژیا بەجێگای خداو ئاین کاری کردوو؟ ئایا چەمکی
ئاین و خدا چۆن بەجێگای یاسا ناکێ کەکانی سەرزەمین و مەرجەعیەت
دەور دەبینن؟ ئەم پرسیارانە کە لەخۆئەندەوێ ماتریالیزمیدا بۆ
فکری بەشەر لەمەودای نووسین و چیرکە ھەبەسراوەکانی مێژوودا
مەوجودە، وەلامیان ھەبە و لەبەرەمبەر ئەم بۆچونانە کە نزیکە لە
بۆچونەکانی فرێمەو مونا قەشە ھەدەگرن، ھەبێت بەپێی مارکس

وه ٲا مه كه به ٲٲيه ، چٲن؟ .

ماركس پرسيار ٲك دهكات ، ٲٲچى دهوٲهت دهتوان ٲ مهسحيهت وهكو ئاينى بنچينه يى كٲمه ٲكه قه بوٲ بكات و ئهوانى تر نه خٲر و خه ٲكيش تا ٲادهيهك قه بوٲى بكه ن؟ ، كهواته خه ٲك له ژٲر كارىگه رى سته مى دهسه ٲاتى ديار و ناديار ئاين پهرستن ، ئه گه رنا دهتوانن به ٲٲ ئاين بژين ، ههروهك ئه وهى كه له ئامريكا به شى زٲرى خه ٲك ٲٲ ئاين و هيچ كٲشه يهك و كه له ٲٲك نه ٲٲ ژيات نه ٲٲ دهستوورى دهوٲهت نه هات ٲته ٲٲش ، هه ربٲيه له شوٲٲك كى تر ده ٲٲ كه ئاينى دهوٲهت تى ئا ٲمان مهسحيه ، مهسه له كه ئابوريه و هيچى تر نييه ، ئه گه ر ئاين ٲكى تريس بو ايه هه ر واده بوو ، ٲٲيه ئاين له ردا دهسه ٲاته و دهسه ٲاتيش ئاين .

ماركس له باره ي ٲٲچوونه كانى ٲٲٲن ٲاويه ر كه كتٲبى (دهرباره ي پرسى جوله كه) نووسى و له و ٲدا كٲشه ي ئاينى مهسحى و جوله كه شیده كا ته وه و دهوٲهت و سياست وهكو به رپرسيارى يه كه م داده نٲت ، ده ٲٲٲ " دهوٲهت تى مهسحى ته نها مافى تايبهت (ئيمتياز) ده ناسٲت ، له م دهوٲهت ده جوله كه كان مافى تايبهت تى جوله كه بوونيان هه يه ، ئه وان وهك جوله كه مافيان مافيان هه يه ، كه چى مهسحيه كان له م مافه ٲٲبه شن ، باشه ئه ي ٲٲچى داواى ماف ٲك ده كه ن كه مهسحيان ئه و مافه يان هه يه به ٲام خٲيان نيانه ؟ . چو نكه جوله كه كان به داوا كردنى ئازادى ده يانه وٲ دهوٲهت تى مهسحى ده ست له ده مارگيرى ئاينى هه ٲگرٲت ، به ٲام ئايا جوله كه كان خٲيان ده ست له ده مارگيري ه ئاينيه كه يان هه ٲده گرن ، ئايا مافى ئه وه يان هه يه داوا له ئه وانى ديكه بكه ن واز له ئاينه كه ي خٲيان به ٲنن .؟" . (2) .

به ٲٲواى باويه ر دهوٲهت تى مهسحى ناتوان ٲ به و سروشته ي خٲيه وه جوله كه كان ئازاد بكات . ٲٲيه جوله كه كانيش هه مان ره فتار ده كه ن ، ئه مه جه وهه رى ئاين كه تٲٲه ي له به رامبه رى له رٲكه ي ده زگا كانمى ئاينيه وه له وانى تر دهكات ، مهسه له ي مافى تايبهت كه به حساب ئيمتيازه ، خراپترين ره فتارى سياسى حكومهت و دهسه ٲاته له گه ٲ كه مينه ، ئه م عاده ته سياسيه له گه ٲ داگير كردنى وٲاتانى رٲژه ٲات ، له حكومهت و ره فتارى سياسيدا ره نگيدايه وه و ئيسلام له به رامبه ر ئه وانى ديكه ئاين و كولتوور و مه زه به كاندا هه مان ره فتارى كرد .

رٲگايه كى راسته خٲ

تٲبينى يه كه م : ره نگه هه ند ٲ جار به ئاگا و به ٲٲ ئاگا ، وهخت ٲ قسه

لهسەر ئايين و خودا دهكهين كه دواچار ده بته ئيدي لـژيا، بهرگري له مـژوو بكهين، مـژوويهك كه نووسينهوهي لهگه واقيعي سردهمهكهدا دوو و نهی تهواو جياوازه، ئهمه ده مـمه بهستمه نهو كاريكاتره ئاشكرا بكهم كه بـته ما بهسەر مـژووي مرـقهوه، نهوه تا "هموو روداوو و كهسايهتیهكاني ناومـژوو كه بهدەر دهكهون، جارـك تراژيديان و جارـكي تر دهبن بهكـميديا و مهسخهه، لهفهـانسهي كـن سيستمی حوكمرانی بهو شـوهيه بهـوهچووه كه ئهمه بهشـكه له نموونهكاني، كـسدـر بهجـی دانتـن و لويس پلان (1813_1882) بهجـگای رـبسپـر حوكمرانی دهسهـاتيان كردووه، كتـبـكي نوسيوه بهناوي (رـكخستنی كار) لهوكتـبهدا باس لهوهدهكات ئازادی و تاكگهرايي كه بهشـك له پـشهنگهكاني شـی فهرانسی بانگهوازيان بـدهکرد، جگه لهدرـيهكي گهوره هيچي تر نهبووه، نهو دهـ" تهنها حكومهت و دهوـهت دهـت دهست لهكاري رـكخراوهيي و سهنديكاكان وهربدات و كرـكار هان بدهن بـ سرخستنی پـژهكاني كار" پلان لهكاتـكدا ئهم بابـهتهي موناقيهشه كردووه كه لهساـهكاني 1793_1795 تاساـهكاني 1847_1851 واتـه نزيك بهسهدهيهك سيستمی حوكمـانی، سيستمـكي ميراتگري جـكهوته بوو، كوـی برا دهبوو بهحاکم و بهجـگای دهسهـاتدارـتي مام دادهنران" (3)

[illegible]

نمونه‌ی کی تر که لسه‌دهی یازده‌دا ده‌رکه‌وت و دواتر لسه‌دهی

ههژدهدا بوو بهديارده، ئهوهبوو كه (په‌نسيپ) واته (ب‌وا) گرځدرابوو بهسه‌دهوه، نه‌ك گرځدانی سده به‌په‌نسيپه‌كانهوه، كه ئه‌مه به‌ش‌كی تری ب‌وا بون بوو به‌م‌ژوو، ل‌ره‌وه مونا‌قه‌شه كردن له‌سەر ئاین و خوداو دواتریش هاتنی ئیدی‌ل‌ژیا به‌ج‌گای ئه‌و چه‌م‌كانه كه‌من پ‌م وایه ته‌نها به‌جو‌ه خستنی م‌ژوو، نه‌ك ت‌گه‌یشتن له‌خودی م‌ژوو وه‌كو خ‌ی، مونا‌قه‌شه كردنی تی‌ر و ئیدی‌ل‌ژیا به‌سەر ته‌ ئاین و خودا، ئه‌م ب‌چوونه وه‌كو ئه‌وه وایه كه ب‌د‌ن ده‌" به‌استی نازانین ب‌ین له‌ناو شارستانی‌ه‌ته‌كاندا شت‌ك هه‌یه سه‌ره‌ه‌ده‌داو شت‌كیش هه‌یه به‌ره‌مد‌ت، هه‌روه‌ك چ‌ن هه‌موو شت‌ك كه له‌كه‌وندا بوونی هه‌یه نیازی به‌سه‌لماندن نه‌" مار‌كس له‌وه‌امدا ده‌" به‌و پ‌یه‌ی كه‌ت‌گه‌یشتنی (ب‌د‌ن) ب‌ م‌ژوو به‌و شك‌ه‌یه‌وه ئه‌وه ره‌ت‌ده‌كا ته‌وه دیارده‌ی پ‌شكه‌وتنی په‌یوه‌ندیه ك‌مه‌ایه‌تیه‌كان له‌وه‌ سه‌رچاوه‌یان گرتووه كه‌له‌ای ئا‌غا ب‌د‌ن شت‌ك نه‌ ناوی م‌ژوو ب‌" (5) .

له نامه يه کی دیکه یدا مارکس بـ جـ بـ. شفایتر نووسیویه تی سه بارهت به بـ چوونه کانی بـ دـن، ده بـ " ئه وهی له نووسینه کانیدا خو بـ ندمه وه په یوه ندی بـ دـن به سان سیم بـ نه وه وه کو په یوه ندی هـ گـ هـ بـ فیورباخ، چونکه ویستوویه تی پشت به پنت بـ کی دیاری کراو به ست بـ ت، دواتر د زیویه تیه وه که له گـ ویزدانی مه سیحیه تدا ناگونجـ، به بـ ام ئه مه خا بـ کی گرنگه بـ پـ شکه وتنی ره خنه، وه کو ئه و شتانه وایه که هـ گـ له تاریکیدا جـ یه بـ شت، بـ یه بـ دـن له فیه یله سوفه کانی ئه بـ ماندا، تنها کانت ده ناسـ هر له و بـ شهویه که خـ شی نازانـ چی، له مباره یه وه ده بـ " مارکس ده بـ ئه و کاته ی له پاریس ده ژيام سا ی 1844 له گـ بـ دـن یه کترمان ناسی، له مونا قه شه که ماندا تـ گـ یشتم که نه یتوانیوه باش هـ گـ بخو بـ نـ ته وه، چونکه زمانی ئه بـ مانی نه زانیوه به باشی، ئه و کاته ش که کتـ بی فله سه فه ی هه ژاری نووسی و قسه له سه ر شیکردنه وه ی ئابوری ده کات و هـ و ده دات رـ گای خـ ی بـ ئابوری دیالیکتیکی پـ شکه ش بکات و فله سه فه ی کانت به کار دـ نـ، فله سه فه ی هیگـ یش وه کو هـ کار بـ دیارده ناسی و کـ مه بـ ناسی و فیورباخیش بـ گـ شه سه ندن و ته کامو ی ئابوری، هـ موو ئه وان هـ ش که ده گـ بـ نـ ته وه بـ بیرو ا ئه به دیه کان و دواتر ده گاته پنت بـ که ئابوری بـ رژوازیه، ئه مه ش مانای ئه وه یه که بر دـن ناتوان چـ مکی به های ماتریالی بگـ بـ و بگواز بـ ته وه، بـ یه له شیگردنه وه یه کی تـ باوی و تیـ ره کانی ریکارد بـ دا، کـ ی ده کاته وه و به مه ش بـ دـن خـ ی گـ ل ده کات، چونکه ده یه و بگاته ده سه بـ اتی زانستی، ئه وه ش که وه کو دوو فاقیه ک تـ ی که وتووه، هـ رش ده کاته سه ر ئایین و که نیسه، تنها بـ ریف بـ می شاره که ی بووه، ئه و نووسینه ش سه بارهت به کـ دـ تا موغازه له ی لویس

پاڼه پارت ده کات و وای له ده کات له گه ګر کاره کاندې رڼک بکه وټ،
 هم دوو کتابه ش خراپترین کتبی بډډن بوون، نه وه ش که بروسی
 قه بو ګردووه له وه هه ترنیه و نه گهر به راوردی بکه ین به کت به که ی
 نیک لانک (تیدری یاسا مه ده نیه کان) کتبی کی سهرسو هه نره" (6) له
 مونا قه شه یی مارکس له ته ک شفایتزهر سه بارهت به برډډن تده گه ین
 که نیازمان به وه هه یه زانستیانه تر چاو له مژوو بکه ین له استیدا.
 "مرځ ده توان ت له دوو لایه نه وه بډوان ته مژوو، مژووی سروشت
 که ناسراوه به سروشت ناسی و مژووی مږځ که ناسراوه
 به ئینتر پل لژیا، وه هم دوو مژووه به ب یه کتر ناکرڼ و
 به ستراون به یه که وه، له بهرته وهی که نزیکه ی ته وای ئیدی لژیا،
 بریتیه له تده گه یشنی ش و او یادابانی ته و او له خودی نه و شتانه ی
 که بوون به ئیدی لژیا، نه مه ش بځی یه که که له لایه نه کانی مژوو.
 که و ابو ئمه له بری نه وهی چه مکه کان راست که ینه وه، به پچه وانه وه
 ها تووین نا استه وځ خریکین وه کی چن هه یه یه پشتر کراوه هر
 به و شک هه نو پیا نه ده که ینه وه، به و مانایه ی ده مانه و ځ مان رزگار
 بکه ین له ئایین و خودا، براوانه کتبی اگیاف مارکس .. جاک دریدا.
 به پچه وانه شه وه جار کی تر ځ مان گیر دهی هه مان مه غزه له ده که ینه وه
 که به ش کی زری ئیشکالیاتی ژیا نی که مه لایه تی و فره نه گي مږځه
 له ناو مژوودا.

تبیینی دووهم: ره خنه گرتن له چه مکه کانی لاهوت و ئایین و خودا و
 ئاسمان، دواتر وه رگ ډډانیا ن ب سهرزه وی و یاساو سیاست، له و وه
 سهرچاوه ده گرن که مږځ له نه نجامی دوو چار بوونی به رامبه ر هه رکام
 له و چه مکانه دا روو به رووی پرسپاری ج راو ج ر ده ب ته وه، له توانا شیدا
 هه یه وه میان پ بداته وه، چونکه به ده ر له و ش ځه کړنه ی ب
 توانا کانی ده کړ، سهرته نجام مږځ کائین کی چالا که و له توانا یدا
 هه یه وه لامي ماتریالی و س سی لژي و هونه ری به جیا له وانی دی
 بداته وه که ئیدی لژیا ګردوونی به ئایین و واعیز لک وه کی
 نموونه یه کی با ده رکه و تووه و ها تووه خودایه تی پ وه ګردووه و خراپ
 که کی ل وه رگیراوه، ب نموونه "ده توانین له بری نه وهی مونا قه شه ی
 نه و شتانه بکه ین که له که وندا هه یه و له بازنه ی ځ یاندا دیالکتيکین،
 پوښته مونا قه شه ی نه وه بکه ین که چن ره خنه گرتن له ئاسمان
 بگوازینه وه ب ره خنه گرتن له و سیستمانه ی که له سهر زه وی
 به وه ده چن" (7).

یان وردتر بډډین که لک وه رگرتن له ه شپاری که مه لایه تی و نه وانه ش که
 مژوو وه کی چیر لک ب مانی ده گ ډډ نه وه که ئمه له سهر زه وی ده ژین و
 ک شه ی ئینسانیش له سهر زه ویه نه ک ئاسمان، هه بهت هم راستیه

لهزانستی فیزیادا ئاسان کراوه تهوه "له بواری فهله کناسی و فیزیایو بایل-ژیدا، ئەمانه هیچیان ئەو ههستیاریه گهوره یه یان له دژی تی-ره ی پهره سندن نهشاردهوه، زانایانی فیزیایو فهله کناسی نه یان توانی خ-یان له فهلسه فهی لاهووتی رزگار بکهـن" (8). وهخت- ره خه گرتن له ئاین ته رجه مه ده کر-ته سهر ره خه له یاسا، مه به ست له وه نیه که ئاین ره تده که یه وه، یاخوود ئاین ساده ده که یه وه، به-کو مه به ست له وه یه که ئاین ب- سهرده می خ-ی به ش-ک بووه له سیاست و کارگ-ری له بواره کانی ئابوری و ک-مه-ایه تی و ئەو فره نگه گشتیه ی که ک-مه-گهی ئا-استه ده کرد، وه کی یاسای ژ-رخان و سهرخانی ک-مه-گهو سیستمی ئابوری و ده زگا فکری و سیاسیه کان و شه رعیهت پ-دانی ده سه-ات که ده و-هت ههر یه ک له شو-ینی خ-یدا کاری پ-ی-ده کرد و پایه کانی خ-ی پ-اده گرت.

ئه گهر پ-ناسه یه کی تر وه ربگرین له باره ی ده وری لاهوت له دروست کردنی شارستانی ه ته کان، ئەوه ئەو دیارده یه ئاشکرا ده که یین که مر-ق له ته ماشا کردنی ب- ئاین و فهلسه فه و شر-قه کردنی ئەفسانه، ده بینین ج-ریک له ت-که-او کردن هیه له ن-وان ئەو دوو چه مکه، واته ئەو پ-سه یه ی که ماوه یه کی در-ژخایه نی هیه له م-ژووداو کاریگه یه کی راسته وخ-و نا-استه وخ-ی له سهر خ-ی داناوه، به ب- ئەوه ی ئاگاهانه ب-ت یان نا، ئەوه ش که په یوندی به ئەس-ی باب ته که وه یه به لاهو نهراوه، ئەمه که تایه ته ندیه کانی خ-ی له ش-وازی ج-راوج-ردا د-گما کردووه و جار-کی تر له سهر زهینی خ-ی سنوورداری کردووه و ناوی ناوه شارستانی هت، ئیشکالیاتی ب- فهلسه فه ش خو-قاندووه.

مه به ستی من لهو ت-که-اویه ئەوه یه گر-دانیه تی پ-که وه که له هه موو باره کانداهتی وه های خو-قاندووه وه کی خورافه و ج-ره کانی تری ئەم لایه نه ئەمه له لایه ک، ز-ر جار له ژیر کاریگه ری ئاینه کان و ئاینی مه سیحی به تایه تی ئەوه ده رکه وتوووه که ترس په-ه گرتووی ده مامکه ئیدی-ل-ژیه کانه له لایه کی تر، ههر ئەوه ی که له ی-نانی گریکدا که سایه تی (ماد-س) وه کی ره مز-کی ترسناک چاول-کراوه، ه-که شی ئەوه بوو که ده سه-اتی ئەوکات لهو بواره دا که در-ژ به به رژه وه ندیه کانی ده دا، چونکی که-کی لهو ترسه ده بیننی که میت-ل-ژیا له ناو ئایندا پ-وپاگه نده ی ب- ده کرد، له لایه کی تریش واقع وه کی شت-کی چه سپاو زانیاریه کانی به هه-واسراوی ه-شتب-وه که دواتر ده بوو به فهلسه فه و به ش-ک له شارستانی ه ته کان.

ئه گهر ئەوه ته ندروست ترین ت-گه یشتن ب-ت که ترس شارستانی ه تی درووست کردووه، به وپ-یه ی که مر-ق له ده ره وه ی گروپه کانی تری مه خلوق

نه يتوانيوه تی به ته نها بژی، واته له ترسی ئاژه و جره دنده کانی تر هه وای جدی ئه وه بووه که به کمه بژی و دواتر ببت به کمه گه، ده توانین نمونهی ئه و دورگانه وه ربگرین که تا کو ئستا ژيانی تـدانیه، وه ئه گهر دورگه یه کیش ئاوه دانکرا بـته وه جـرکی تری ململانـی نـوان قه بیلـه و مه زه به کان بووه له گه موعجیزه کانی سروشتدا که به لژیکی مرځ، هـکاری ئه و ململانـیه دوالیزمی خـرو شه ه، جا چ ئه م لژیکه زانستی و واقعی بـت، یا خود وه هم وخورافه بـ. "سه دان سا بهر له ئستا له قـناغه هه ستیاره کاندای که زانست به و راده یه وه کی ئستا ته و او بواره کانی گرتـته وه وه ها نه بوو، له جیاتی نه ته وه پهرستی و مه زه هب پهرستی و جـره کانی تری پهرستن که کـمه گه ی سهره یی پـکده هـنا، به جـرکی تر شارستانییه تی ره و اج پـده دا وه کی سیستمی کـیله داری، ئه و کات رکابه ری هـزه کان هـکاری هه مه لایه نه یان نه بوو بـ ململانـ، به پـچه وانه وه کـشی ههره گه وری مرځ له و سهرده مه دا ئه و دژواریه بوو که به ناچار کـبه رکـی تـدا ئه نجامده درا ئه ویش نه ژاد پهرستی و ره گه زپهرستی بوو که دواچار مه زه هب هات و به جـگای ئه مانه کـبه رکـکی گواسته وه بـ ناو ئاین و بووبه به شـک له شارستانییه ت، به عینوانی ئه وه ی که ئینسان ده بـت به یه کسان به شداری ژیان بکات" (9)

له که نار ههر میتـلـژیایه که وه جـرکـ له خوداوه ند خوـقـنران و شکـدار کران و مرځ کـیله یه تی خـی پـسپارد، ئه م کـیلایه تیه که له ئه زه لدا شان و شکـی سیستمه ده سه باتداره کانی مـژووی پـ به هـزکرد و تاجی سهری سوـتانه کانی ره و نه قدارتر کرد، له که ئاـوگـی سیستمه کاندای تاده هات له گه شه و هـداندای بوو، نموونه ی حوکمـانی سهرده می سـمهریه کان باشتـرین به گه ی ئه م تـگه یشتنه یه که به میتـلـژیا ناسراوه، ده وـهت به جـگای خوداوه ند کاری کردووه، له ناو ئه مانه شدا ده زگا کـمه لایه تییه کان و گروه کانی تری کـمه، شته کانیان وه کی خـیان به بچوکی بینویه وه یه ره هندیان داوه تـ، هه بـهت ئه م تـگه یشتنه ی که من مه به ستمه له گه سیستمه کانی که وندا ئه گهر به بیرکردنه وه ی فیزیکی ته ماشا بکه یـن، تـگه یشتنـکی دروست نییه و هه سه نگانـدنیـشی له گـلـتی به ولاره شتـکی تر نییه، چونکی سیاست کردن له ناو ئاینـدا شتـکه، خودا پهرستیش له باری فهلسه فه ی لاهوتیه وه شتـکی تر پـشکـهش ده کات.

تـبینی سـیه م:

بیرکردنه وه له ناکـکیه کانی نـوان نه ته وه کان و نه هـشتنی نه ته وه ی سهرده ست و بنده ست، یه کـک له هه وـه کانی فهلسه فه ی مارکس بوو بـ

مرناسی و ئه و سیستمی که پشنیاری کرد و شششی بکرا، هر ئه
تزهش بوو که دواچار هم له مهجهستان شششی نه تهوهیی کرا و
دواتریش لینین لهژر کاریگری ئه تزه مارکس بوو که واقعیانه
بیری کرده و له سر مافی چارهی خنوسین له لایه نه تهوه ژر
دهسته کانهوه، به ئازادی و مافی هه موو نه تهوه کان زانی و کتبیکی
له و بارهیهوه نووسیوه که ئستا وه کو تکتستیکی کراوه و
به نامهیهکی کارای سیاسی کاری پده کریت و سرچاوهی ئاکادیمیشه،
دوای ئه ویش بیرمه ندکی وه کو پشسویزی له بارهی ناسیونالیزمی
سیالیستییهوه کتبیکی ده نووست و باس له خشگوزهرانی ده کات ب
نه تهوهیه که له سر دهستی دهسته بنری ناسیونالیست و لبی
نه تهوهوه مافه سیاسیهکان به دهست دت و دواچار خشگوزهرانی له دوای
سرکهوتنی ششش، ئه ملافیتهیه ده بته ویستی گشتی ..

جیاوازی نوان فردهکان و ششوهی ئاگوگ و گهشهی بهرهم،
واقعیه تکی مژوویی و گرنگیهکی ئه و پکها تهیهیه که ناوی خزانه،
لرهوه میرات و په یوه ندیهکانی دیکه بهرهمه نان وهکی چالاکیهکی
مرق که له پسهیهکی مژووییدا و نهیهکی جیاوازمان ده دات
له بهرامبه رژیانی ئازه.

سه بارهت به بوابوون و باوهی عه قانی له دهسته وه دان
به دهسه ات که له دواپلهی به هزیدایه، توانای عه قانی کی ره ها
ناشکرا ده کات که ئه مه ب خی سرچاوه که دهسه اتی مرق خیه تی.
ئهموونی ئاین و سره ره دانی دهسه اتگری ئاین که خودا وه ندکراوه
به سزاده ر ئه م ئهموونه جرق له پکها تهی که سایه تی مرق دروست
ده کات و هر ئه مه شه کاریگری پزه تیغ و نکه تیغی هیه له سر
که مه که، ئه وهی که مرق ناچار ده کات به پیی ئاین که ده وهت
ئیلهامی له وه رگرتووه، ده ب به هه مان شوه ملکه چی دهسه ات ب،
نکه تیغه. به ام ئه وهی که ئاین وهکی تگه شتنکی رحانیه و
په یوه ندی به نموونهی بااوه هیه که له دهره وهی هزی ئه قی مرقه
ئه گهر وهکی واقع ته ماشای بکه ین شتنکی پزه تیغه.

هه بهت فرم پی وایه ئه و که سایه تییه که ئاینه جراو جره کان
دروست ده کات له وان پکها تووه و بهرهمه نه ری بیری مرقه، مرقی
مشه خرو ئاماده که له کرداره کانیا ندا له ژیانی واقعی ره نگه داته وه
و له هه موو بواره کاند ده بینر، ئه و مرقه ش که به ب ئاین و
له دهره وهی وه هم، خودا په رستی وهك حاته تی رحانی ته ماشا ده کات و
جودای ناکاته وه و هه ردوو نموونه که تکه به یه کتر ده کات

گڏيل ٻڌڻي نا اسٽوڊيو ...

مادام به گشتي ٻڌڻي واماڻ به وه هٽاوه ڪهشته ڪان له ٽاڳوڏان و ديا لڪيڪين، ده ٻڌڻي واشماڻ به وه هٽا ڪه ياساڪا نيش له ٽاڳوڏان، له ياساڻ مه ده نيدا په يوه نديه ڪاڻي خاوه ندار ٻڌڻي وه ڪي ٽه نجامي ٽيرادهي گشتي رادهه گهيه نر ٻڌڻي، خودي مافي ڪه ٽاڳوڏان وه رگرتن و به ڪار هٽاڻي شت و مه ڪ له لايه ڪه وه، واقيعه تيش ڪه خاوه ندار ٻڌڻي تايه تي به ته واوه تي ڪڏمه ڳهه سهر به خٽيه له لايه ڪي تره وه، به يان ڪهري ٽه وه همه يه ڪه خاوه ندار ٻڌڻي تايه تي به ته نيا له سهر بنه ماي ٽيرادهي تايه تي، واته به ڪار هٽاڻي ٽاره زووانه ي شت ٽاڳوڏان راوه ستاوه، به ڪرده وه ش ههر به وڃڻ رهي خاوه ندار ٻڌڻي تايه تي و ده يه و ٻڌڻي خاوه ندار يه تيه ڪي له ٽه نجامدا مافي ڪه ٽاڳوڏان وه رگرتن ڪي بڪه و ٻڌڻي ته ده ست ٽه واني تره وه، هه ٻڌڻي ٽه مافي به ڪار هٽاڻي ٽاڳوڏان ٽاڳوڏان ٽاڳوڏان ته واري ڪراوي ده ٻڌڻي ڪه له مه به ستي يه ڪه مڊا و ٽاڳوڏان ڪراوه، چون ڪي له اسٽيدا ٽه و شته ٽه گهر به ته نيا له په يوه نڊ به ٽيرادهي ٽه وه وه له به رچاو بگير ٻڌڻي، ڪه واته له بنه چوه هيج نيه، به ٽاڳوڏان به ته نيا ٽاڳوڏان و سهر به خٽيه له ياسادا وايه ڪه ده ٽاڳوڏان، به م ش ٽاڳوڏان يه ش ياساڪاڻ دابه شده بن به سهر ڪا يه ڪاندا ڪه مارڪس له ماترياليزمي ديا لڪيڪدا س ياساڻ وه ڪو بنچينه ديا ري ڪرده وه.

مارڪس لڙهه دا پڻي و ابوو ش ٽاڳوڏان به رهه مه ٽاڳوڏان ده توان ٻڌڻي گه شه ي فڪري و سياسي ديا ري بڪا، هه موو سيستم ٻڌڻي نو ش هٽا ڪاره ڪاڻي له نا وچووني خٽي له هه ناوي خٽي دا هه ڳرتو وه، هٽا ٽه ڌڙه ڪا نيش ده ڪه ونه ملماڻن له گه ٻڌڻي ڪه له ياساڪا نيشدا سيستمه ڪان له خٽي نو ڪرده وه دا ده بن، ٽه مه به ش ٽاڳوڏان له ٽاڳوڏان يه ڪه به ناوي حه تميه تي م ٽاڳوڏان يه ٻڌڻي سهرما يه داري پڻي شيني ده ڪرد.

يه ڪه م: ياساڻ ڌڙه ڪان و ملماڻن ي ٽاڳوڏان ڪا نياڻ: ٽه م ياسا يه ٽه وه به يان ده ڪا ڪه ديار ده ڪان وشته ڌڙه يه ڪه ڪان پڻي ڪه وه نا يان ڪر ٻڌڻي، به پڻي چه وانه وه له ناويان ده بات. نمو ونه ي ملماڻن ي چينه ڪان سه لم ٽاڳوڏان يه ٽه م ياسا يه يه

دو وه م: ياساڻ وه ٽاڳوڏان ان له چه نڊا يه تيه وه ٻڌڻي چٽي نايه تي: ٽه م ياسا يه پڻي وايه له ڪڏمه ٽاڳوڏان چه نڊا يه تي پڻي ش چٽي نايه تي ده ڪه و ٻڌڻي، نمو ونه ش ٽاڳوڏان ي ش ر شه ڪانه، وه ڪو سهرما يه داري ٻڌڻي سٽياليسم، به ٽاڳوڏان سٽياليزم ٻڌڻي ڪڏمه نيزم ٽاڳوڏان ان ڪي ڪتوپڻي نا ٻڌڻي، به پڻي چه وانه وه له سهر خٽي ده ٻڌڻي و مهر جه ڪه ش بهر له ش ٽاڳوڏان ده ٻڌڻي ڪڏمه ٽاڳوڏان هه م هٽا شيار بن به ٽاڳوڏان انه چه نڊا يه تي و چٽي نايه تيه، هه م ٽاڳوڏان يه تيان هه ٻڌڻي له ٽاڳوڏان ها تووي سيا سه تي ده و ٻڌڻي ٻڌڻي ٽاڳوڏان له نا و هه موو ڪا يه ڪاندا، ٻڌڻي

ئەوئەي نموونەي سىيالىزمەي شەكلىنىشى ئىكەتوبەرى لىنىيىنى بەسەر نەيات
كە نيوئەي زىياترى كەمەگە نەياندەزانى شەكلىنىش چى دەكات و داها توو
چەن دەبەت، تەنھا ئەوئە نەبەت كە لەگە بەلشەفییەكاندا كەك بوون
لەسەر روخانى قەیسەر و هیچی تر.

سەھەم: یاسای نەفی نەفی: واتە رەتکردنەوئە، ئەم یاسایە زىياتر پشت
بەجھانى ماتریالی دەبەستەت. سەلماندىشى لەرەتکردنەوئە قەناغەك
بەقەناغەككى تردا دەردەكەوتەت. نموونەش لەناوبردنى قەناغەككى مەنەي
سەرەتایى بە كەیلەدارى و لەكەیلەدارىوئە بە دەربەگایەتى و
دەربەگایەتیش بە سەرمايەدارى. پاشان سىيالىزمى.

ھەبەت تاكو ئەوجەگایەي كە بنچینەكانى جەوھەرى فەلسەفەي
ماتریالىزمى دیالكتىك، بەشەوئەيەكى زانستیانە رەچكەكانمان بە
دیاری دەكات، دواتر لەوردەكارىەكاندا یاسا گەلەككى تر بەرھەمدەنە
كە بە رەكخستنى كارو بارى دەوئەت و رەكخستن و بارھەنەنە خەك
لەسەر شەوئە زىانەككى سوننەتى بەوئەدەچەت و لەم یاسانە پەكەدەن.

چوارەم: یاسای كارو زەدەبایى: جگە لەیاسای كار. زەدەبایى
سىستەمەككى ئاوەوئەرە وەكو كەا ھەزى كار پەشكەش دەكات. لەمەتن و
ناواخنى ئەم پەژرە یاسایەكەدا كەك و قازانج بەرھەمدەنە، ئەم
یاسایە پانتایەككى زەرى داگیرکردووە لەنەو سىستەمى كارى دەوئەت كە
ئىلھام لەسىستەمى سىيالىزمى وەرگىراو و وەك شەكیش شەرعیەتەككى
وەرگرتووە، بەلام نوسراو یاخود دەقەككى تايبەت و سەرەخەي
نەودەوئەتى نییە، جگە لەیاسای وەبەرھەنەنە سەرۆەتى كە ئاستا بەتە
مەدەلەي كارى سەرمايەگوزارى دەوئەت. تايبەتمەندەتەي ئەم یاسایە
لەشەوئەكەوئە بەشەوئەككى تر و لەكارەكەوئە بەكارەككى تر جیاوازی
ھەيە، بەكەو پەشكەش كردنى میتەدەكە لەناو یاسای كاردا كە
پەيوەندەككى راستەوخەي ھەيە بەھەزى كارو پەيوەندەكانى
بەرھەمەنەنە سەرمايە گوزارىوئە، بەم شەوئەش ھەزى كار لەدەرەوئە
سرووشتى خەي، سىستەمەكە دەتوئەتوئە دەبەتە شەكیشكى ناديار.

پەنجەم: یاسای باج و سنورەكان: ئەم یاسایە بەپەي رەكەوتنەك
لەلایەن سنوورى جوگرافىي دەوئەتەنەوئە كە دیارى كراو و لەووى
بازرگانىوئە ئاوەوئەرى كەا و پەداوێستىەكانى مەقەدەكرەت و گومرەك
كردنى كەا و شەمەك لەرەگەكانى زەوى و ئاوو ئاسمانىوئە كە بەشەكەن
لەداھاتى دەوئەت. ھەندەك جاریش بەپەي رەكەوتنەك لەبوردن بە ئاوە
وئەرەكان دەكرەت كە بەنەفعی دەوئەت خەي دەبەت. ھەريەكەكیش لەو
ھەنەي دیارى كراو شەوئەزى باج ئەستاندى خەي ھەيە كەرەنگە

دهولته لهرنگای کهرتی تایبه تهوه مامه له تهك ئهم جره ههانه بکات.

شهشم: یاسای ماف و دابین کردنی کهمه لایه تی: ئهم یاسا بهرمه بنای پناسهی هاوالتی بوون و له بهرچاو گرتنی ئهرك و ماف و دابین کردنی کهمه لایه تی و ته ندروستی و پاراستنی ژینگه یه, بهشك له مافه سهره تاییه کانن که ماشین و کهمپانیاکان ههکاری سهره کین تیایدا. ئهمه تائهوکاتهی ماشینهکان ههاندانی بهخیهوه نه بینیبوو, بهام دواتر بهگهشهی تهکنه لژیا له نهو چینهکانیشدا دوو جهر چینی کرکاری بهرهمههنا. (کرکاری یهخه رهش و کرکاری یهخه سپی) کرکاری یهخه رهش ئهوانهن که کاری دهستی و تاقهت پوکهن دهکن و سهعات کاریشیان زیاتره, ههرچی کرکاری یهخه سپیه ئهوانه دهگرتهوه که تهکنیکین و پسپهیی کارن و به ئامری پشکهووتوو و به کهمپیوتهر مامه له تهك کاردا دهکن و ئهوانهش که له نهو سیستمی تهکنه کراتیدا کاردهکن و دهبنه مشهخه ری به بهرهم, دواتر ده به ته مایهی بهکاری له ریزی کرکاراندا. دابین کردنی کهمه لایه تیش. ئهومافه یه له بری سه سیالیزم جهرنگ له هاوکاری کردنی ژیا نی ژنان و منداان دهگرتهوه که ئهستا له رهژئاوا بهشك له دهولتهکان سه سیال وهکو سیستم بهکار دهههنن و بهشك له خهشگوزه رانی, بهام ئهمه نهگهتهی بهدواوه یه چونکه سهرمایه داری لهگه گشه سه ندنی خیدا, زیاتر لهو سه سیاله له تاقهتی ئینسان وهرده گرته و دهیکات به کهمیلهی کار و خزمهتی دهولته به ناوی ئیسنا نیه تهوه, ههشتا سحری ئهم سیاسه ته ئابورییه ئاشکرا نه بووه له رهژئاوا که له داها توویه کی نزیکدا روونتر ده به تهوه.

ههوتهم: یاسای پهروه ردهو فهرکردن: ئهم یاسایه زانستیانه و له چوارچه لوهی میت دو سیستمه که وه کاری پده کرته که حکومهت له خه بهرهمه مدان خه بهرهمه ههنا نه وه دا جهمگیری دهکات و وهکی دهزگایهك و کهمه گه یه کی سهره کی به سوود وهرگرتن له کولتوور و ئایین و مژوو ته ماشای دهکات و کهکی له وه ره ده گرته.

ههشتهم: یاسای دادو باری کهس: ئهم یاسایه به ره کهخستنی کهمه گه یه به پهی دهستورنگ جهمگیر و دادگایی کردنی تاوانکار و چاره سهره بنه هتهیهکانی کهشکانی کهمه و ههتد که ئهولهویه تی به دامه زراوهی خهزان داوه و ههرچی زیاتر دهستی پوه ده گرته. ئهمهش به بیانووی ئهوهی راگرتنی بهناسکه له نهوان ئایدیاکان و مافهکان نهیم: یاسای نویسنه وهی دهستوور. ئهم دامه زراوه یه که له سهرووی هه موو دهقهکانی بواری کارگهیی و پارلهمان و خودی دادگاهه وه یه.

جارځکي تر دهو هت نارايش ده کاتهوه و ره نگده داتهوه له دامه زراندي پکها ته دهو هت و ياسا بنچينه ييه کان و سيستمه سياسي نهودهو هت يه کاني وه کي ديموکراسي و فيدرالي و ک نفيدرالي و سهر به ځ يي و. هتد. به پي کولتوورو پره نسپه ئيتنيه کاني هر ک مه گه يه ک" (10).

هه بهت ز ربه ي ش وازه جيا جيا کاني هم ياسا يانه. پ شتر به پي ياساي نه و ده قه ئاينه کان شهرعیه تي پ درابوو. دواتریش ر مه کان و ي نانيه ک نه کان و ئيمبرات ريه ته کاني ر ژه ات له سر زه وي کاريان پ ده کرد, به ممش مارکس له نه و تي ره ي س سي ل ژيادا وه امي پ دايه وه که مادام ئينسان ب ځ ي ځ ي کاري ځ ي مه يسر ده کات, که واته سهرجه م ياساکان ده ب ت له بنه ه ته وه هه وه ش ته وه و به ج گاي ئه وان ياسا يه ک بونيات بن ر ت که له گه م ر قايه تيدا ب ته وه و ک شهي چينا يه تي بنه ب بکات. هه بهت به پشت به ستن به فله سه فه و ميت ده زانستيه کاني پ شتر له باري ئا بوري و خو ننده وه ي س سي سياسي سيستمه کاني دهو هت. پ شتریش که م ژوو به ش کي شارد ته وه و به ش کي به يان کردوه, چينه کان هه ميشه له ک شمه ک شمدا بوون. به و پ يه ي که ئايداي ياسا له باب مه زني و قه شه سازي و کل ساوه دهو هت به وه ده چوو. واته ياسا يه ک که له ناواخنه کي ئاسمان بوو. ج گه يه ک نه بوو ب گ ځ يني, دواتر هاته سر زه وي و پ زه تيفيزم وه ک ج ر ک له بيري م ر ق ځ يدا بوو به کارنامه ي ژيان. به ام تائه و ج گايه ي که ژيان له نابره ا به ريدا قه تيس کرابوو. به سهره ه داني بيري س سياليزم هم ياسا يانه که وتنه بهر ره خنه ي مارکس و خودي ئه و ميت ده ي که بهر له مارکسيش به ناکام ي پ شکه ش کرا. ئيتر هر له م نتي سک وه بگره تا کو په يمان ي ک مه ا يه تي له لای ت ماس ه پز و ژان ژاک ر س و ت ما ئه کويني و قه شه ئ گه ستين. له کاتي ځ يدا پشکداريان کردبوو.

ره خنه له لاهوت.. ره خنه له ئاين و ئاينزاکان

(ئاين ئه فيوني گه لانه) هم جومله يه که مارکس له کت بي ره خنه له فله سه فه ي ه گ ځ يدا نوسيو يه تي, ته نها بوئر ه يه ک و ره هه ند کي وه هاي پ دراو ه که و ات ب گه ين, ئاينه کان به ش وه يه کي ره ها ده بنه مايه ي نام بووني ئ مه وه کي م ر ق, هه بهت هم جومله يه بهر له ئ ستا حيز به سياسي کان که به ناو هه گري فله سه فه ي مارکسي بوون, به هه ه به کار ها توون, به کو مارکس له مباره يه وه له رووي ئينتر پ ل ژيه وه وه امي پ داوه ته وه, پ شتریش سه باره ت به فين مین ل ژيای ر ح له لای هيگ ره خنه ده گر ت له په يوه ند به وه ي که ئاين ته نها فاکته ر ک نيه م ر ق

له ده رته نجامی ته ماس گرتن له تېه کيا نام بخت، چونکي کايه ی ئا بوري جريکي تري گړنگ ياري ده کات و ده ور ده بيند له ونه وه دا، هه بهت مارکس ته نها به له بهرچاو گرتني نهو چنه د ئاينه ی که ناسيونيه تي پناسه ی ئاين ده کات وه کو نه فيرنه ک ب گه لان، نه گه ر به اتبا و ئايني مه زده کي بناسيبا، ره نگه قسه يه کي تري بگوتاباب له سر ئاين، ته ماشاکه ن "مه زده ک جگله وه ی که م ژووی سره هه داني نازانر، به م سا ی 449 ريف رمخوازکي ئيراني بووه و به پاشماوه ی زه رده ستي و ماني هه ژمار ده کر، هه موو پر نسيپه خودا ناسيه که ی ب به شهر لهو کاته دا، يه کسا بوني شته کان له بهرام بهر به يه ک، هه موو ئاينه کاني وه کو يه هو دی و کريستياني و ئاينه کاني تر به م ن پلکړدني ژيان له رگه ی پياو سالاريه وه له قه مده دات و به ئايندکي يه کسان يخواز نازانر، مه سه له ی يه کساني ژن و پياو و ب ماوه ی مو کدارتي و باب مه زني و هتد، له ده ره وه ی ئاين و خودا په رستي ده ناسا، مه زده ک بناغي فکر و فله سه فه ی دوا ليزمه که ده کاته خر و شه، ب يه بانگه وازی نه وه ده کات مر ف دوور بخر ته وه له دوژمنکاري و چاو برسيوون و هتد، له بهرام بهر دا نازاديخوازی و يه کسان يخوازی و مر دستي و ژيان دوستي ب م زمي کرده باو له دونيادا". (11)

ئايا نه مه ش ده بي نه فيون بيت که وه م که ی نه خره، نه له ره وه يه که مارکس راستکردووه که نه فيوني گه لانه نهو ئاينانه ی که هه م نهو ناسيوني و هه م نه وانه ش که ته نها ب چوکړدنه وه ی که سايه تي ئينسان و گه ره ورکړدني باب مه زنه کان و ده سه لاته و هيچي تر، ب م ئايني تر هه بوون له م ژودا که که تر نه بوونه له فله سه فه که ی مارکس.

"نازاري ئايني هه م ده رب يني نازاري راسته قينه و هه م نا هزايه تي به دژي نهو نازاره يه، ئاين ئاهو نا ه ي ئينساني سته مل کراو، دي جهانکي ب د و روحی جهانکي ب روحه، (ئاين تلياکي گه لانه) لابردي ئاين وه که به خته وه ري وه همي خه ک، داواکردن و خواستي به خته وه ري هکي راسته قينه يه ب نه وان، خواستي دوور که وتنه وه له وه هم ده رباره ی بارودخي با ده ستي، هه مان خواستي دوور که وتنه وه يه له بارودخي پويستي به وه هم هه يه، که واته ره خنه ی ئاين تي وي ره خنه ی جهانکي پ نازاره که ئاين خه ره مانه موقه ده سه که نيه تي" (12)

ره خنه گرتن له ئاين ته نها مه به ستکي سره کي نيه، به ک زرتري ماناي له پشته وه يه، له وانه ش دوورخستنه وه ی ئينسان له وه هم و ترس و گه لانه وه ی ئيراده ب خود، نه ه شتني نام بون له خودکي ه شيار له بهام بهر نه واني تر، له لايه کي تريشه وه ده ست واکړدني ده سته بژري سياسي له تکه کړدني ئاين به سياسه ته وه، هه روه ها نه ه شتني

تونډ هوييه که مـژوو هميشه ځـي دووباره دهکاتهوه سيستمه سياسيکانش خراپ که کيان لـوهردهگرن، نموونهي دژايهتي کړني کاسـليک و پرـتستان و شيعه و سوننه و هينـس و سيخ و هتـد. مه بهست لهـم بـچوونانه نيازى يه که مى هيگـيه لوهکان ئه وه بوو لهـنـو ئيشکالياته ئاينيهکاندا شـشـکـي گيانهکي له بهرچاو بگرن، ئه وان پـيان و ابوو شـشـکـي سياسي به دووي ځـيدا دـنـ له ئاينده دا، هرئوهوش که فيورباخ له باره ي فلسفه ي تـاـمانه وه دهـنـ" فلسفه ي تاملـي واته (تـاـمان) هيگـ لاهوتـکـي به عـقلاني کراوه، به و ماناي که لاهوت به تـاـوانينـکـي لاهوتي نه ي دهکاتهوه، " ئه مه به شـکـ بوو له ديمانه و روانيني ئه نگـس و مارکس له خـي يه کلاکـره وه ي نـوان ئيدياليزم و ماترياليزم، ئيتر له چه مکي فلسفه دا ديالکتیک دژه واتاي ناوهکي و دهرهکي و چـندايه تي و چـنايه تي بوونه پايه ي راگرتني ئه و نه تروحه يه.

ميتـدي ئادهـم سميت و داقيـد ريکارـد، گـوره ترين به ردبوو له سيستمـي سهـرمـايه داري گيرا، به ومانايه ي که ئه لته رناتيفـي سـيـاليـزم لهـنـو کايه پيشه سازييهکاندا، گرـي چينايه تي دهکاتهوه، ئه مه ش به ئه زموون ديمانه سياسيـه کان دهـمـه نـد تر دهکات و سازمانه شـشـگـي يه کان ئه زموونـکـي تر له که مته مـنـي کـمـنـي پاريسي 1871 پـي به خـشـي، لـره وه مه بهست له به راوردکاريه کان ئه وه يه که (فرـم) يه کـکه لهـو بيرمه ندانه ي جارـکـي تر ها تووه به هـمان لـژيک کار دهکات و ئاين به تا که فاکته ر ده زانـت، له کاتـکـدا نامـ بووني ئـمه ره هـندـکـي سياسي هـيه. فرـم دهـنـ "مارکس نه يتوانيوه پـشـيني ئه وه بکات که نامـ بوون دواتر ده بـته چاره نووسي زـربه ي زـري خـه کـ، به تايبه تي ئه و که رته ي که زـربه ي زـري کـمـه گـيه و زياتر مامـه له ته ک سيمبول ياخوود خـه کـ دهکات" (13)

له گـه ره خـنه گرتن له لاهوت و ته رجه مه کړني بـ ره خـنه له سياست که له مه نزومه يه کـدا هـمـو کايه کـاني له خـيدا کـکـردـته وه و به پـچه وانه شه وه له هـمو کايه کاندا ئاماده يه، به و مانايه دـت که مرـق به ناچار سياست دهکات و ده بـته کائينـکـي سياسي و ئيديـلـژي وه کي به شـکـ له سياست، سيمبوله کاني وه کي خودا ته ماشا ده کـرت به جـگـاي لاهوت و لاهوتيـت، وه خـتـکـ ئه مه دهـم پـشت به و بيرکـردنه وه يه ده به ستم که مارکس و مارکسيزم وه کي فلسفه قـسـي له سر يه کـتا په رستي نيه، به قـد ئه وه ي قـسـي له سر خودا دروست کړدن و دين په رستي هـيه، بـيه که ره خـنه ده گرـ بـخـي ئه مه باسـکـي تايبه ته و ديسان ده مانبا ته وه سر ئه وه ي که ئايا هر کار بووه مرـقـي

خوځاندووه؟ يان چيرځکی ناو ده‌قه ټاينيه‌کان دروست ترن؟ به‌ام له‌ته‌ک ټه‌مانه‌شدا خوداپه‌رستی ټيجتیهادی خودیه‌و هر زځر کردنځکیش له‌و باسه جځگای ره‌خنه‌یه و نه‌فی کردنه‌وهی خوداش به‌پشت به‌ستن به‌میتځدی ماتریالیستیان ه‌جځگای قبوځنیه، نموونه‌یه‌کی مارکس ه‌یه ده‌ځځ "جه‌نگ له‌ دژی خودا، جه‌نگځکه له‌دژی بت په‌رستی که مځژوویه‌کی ه‌یه له‌گه‌ ځهاتنی یه‌که‌م به‌ره‌به‌یانی دروست بوونی ټینسانه‌وه و کځشهی گه‌وره‌ی ټینسانیش بووه" (14). ټهو بته دروستکراوه‌ی که پځی ده‌ځځن خودا ه‌روه‌ک چځن له‌ته‌ک له‌ته‌که‌کانیدا پځ ټاین له‌تافی لاویدا پځشه‌کی پځشیرځکی نویسه پځهاوځځکانی ده‌ځځ "ټه‌وانه خودا ناناسن و سوکایه‌تی به‌خواوه‌ندی ه‌ه‌موانه‌وه ده‌که‌ن، بیروځای ه‌ه‌موانیش پځیه‌ک خودا ده‌گځځنه‌وه" (15)

راسته مارکسی لاو له‌گه‌ ځمارکسی کامځ له‌باری فله‌سه‌فیه‌وه جیاوازیان ه‌یه، به‌ام ټهم قسه‌یه‌ی مارکس ټهو ده‌لاله‌ته‌ی ه‌یه خودا ناسین مه‌سه‌له‌یه‌که و زانست مه‌سه‌له‌یه‌کی تره که ره‌خنه‌یه له‌خورافه‌و دین په‌رستی. ه‌ه‌ځبته ټمه‌ځمه‌که‌کانی ټاسمان و ټاین و لاهوتمان گځځیه‌وه پځچه‌مه‌که‌کانی زه‌وی و یاسا و سیاست که له‌باری مځژووییه‌وه له‌ه‌موو سه‌رده‌م‌ک و شارستانیه‌ته‌کدا رځځیان ه‌ه‌بووه، به‌ام مونا‌قه‌شه‌که له‌نځوان راستکردنه‌وه‌ی چه‌مکی (خودای ټاینی و خودای فله‌سه‌فیه) که له‌ه‌ردوو باره‌که‌دا مځځایه‌تی توشی گیرځده‌یی کردووه، خودای ټاینی ټهو خودایه‌یه که له‌ده‌قه ټاينيه‌کاندا وځنای کراوه، خودا په‌رستیه‌که‌و سحری خودا پځنووسه‌ره‌که ده‌گځځته‌وه" به‌ام به‌سه‌ره‌ه‌ځدانی چه‌رخی رځځنیسانس به‌تایبته له‌ټه‌وروپا شځرش گه‌شهی کردو فکر سه‌ریه‌ه‌ځدا، ټه‌وه‌ی که ناوی لځنرا (کځزم‌جینییه) (16) (فله‌سه‌فه‌ی ټاینی) نه‌فی پځوه و میتافیزیکا به‌جځگای ټهو کاری کردو دواتریش جارځکی تر ټیدپځلځیا وه‌ک ټاین و خاوه‌نده‌کانیان که دا‌ه‌ځنانی ټه‌وان بوون وه‌کی خودا چاویان لځکرا، ټه‌گه‌رچی ټاین تا‌کو ټستاش وه‌کی خځی ماوه‌ته‌وه وکاری خځی ده‌کات، به‌ام فکر توانیویه‌تی جځپځ به‌سه‌له‌فیه‌ت له‌ق بکات" (17)

هر ټه‌وه‌ی که سځسیالیسته ټایدیالیه‌کان ده‌رکیان پځنه‌کردبوو، چینځکی باځاده‌ستی پځرژوازی که‌کی لځوه‌رده‌گرت و له‌ه‌وه‌ځی ټه‌وه‌دا‌بوو به‌دځگمایي بمځنځته‌وه، یان ټهو بونیاده میتافیزیکانه‌ی که روانینی پځفله‌سه‌فه ه‌ه‌بوو، دیسان له‌ه‌وه‌ځی ټه‌وه‌دا‌بوو سروشتځکی کځمه‌ځایه‌تی به‌کځنخوازی ببه‌خشځت که روانینځکی مه‌سیحیانه بوو، پځیه له‌به‌رامبه‌ر ټهو ته‌قه‌لایه‌ی مارکس ه‌ه‌یوو له‌کځمه‌گه‌یه‌کی کځم‌نیستیدا ده‌ریخت و ټا‌وگځځه ریشه‌یه‌کانی ده‌به‌سته‌وه به‌بونیادی

ئابووری که دواچار به سهر سهرخانی کـمهـگهـوه ره گی ده دایه وه، هر نه مهش بوو که دونیابینی مارکس وه کو تـمهـتـکی یـتـپای چاو لـدهـکرا، مارکس له شوـنـکدا به راشکاوی باسی له وه همی ره خنه گرتن کردووه به ناوی واقعی بنانه وه قسه یان ده کرد و دهـ " ئه وه خنه یه مامهـ له گهـ ئه م بارودـخهـدا ده کات، خه باتـکی رووبهـوووه و له خه باتـکی ئاوادا هیچ گرینگ نییه نه یاره که که سـکی ئه ریستـکرات، که سـکی خانه دان یان نه یارـکی سهرنـاکـش بـت، گرینگ لـدانـکی توندهـی، گرینگه رـگا به ئاـمانه کان نه ده یان ته نانه ت بـ ساتـکیش خـیان فریوو بدهن، یان ته سلیم بن، ده بـت سته می راسته قینه به ئاگادار کردنه وه یان له و سته مه ، سته مگه رانه تر بکه یان و عه یب به ئاشکرا کردنی عه یبدارت بکه یان، ده بـت هر هرـمـک و قهـمـهـهـکی کـمهـگای ئاـمانی وه ک نیشانه ی شهرم و عه یبی ده ر بخه یان". (20)

سهرچاوه و پهراوه زه کان

- 1: عالم المعرفة. نویسنی. د. دینیس لوید. وهرگـرانـی بـ عه ره بی. سلیم الصویص.
- 2: کارل مارکس. حول المساله اليهودی. ترجمه. د. نائله الصالحی. منشورات دار الجمل. سنه 2002 المانیا. ل8
- 3: بـس الفلسفه. کارل مارکس. رد علی البرودون. ت. حنا عبود. دار دمشق ل 102, 103, 104
- 4: مارکس و انجلس. مختارات دار التقدم. موسکو
- 5: هه مان سهرچاوه ی پـشو
- 6: الانتروبولوجیا السیاسیه. جورج بالاندیه. ترجمه علی المصری. المووسسه الجامعیه للدراسات والنشر والتوزیع ل34
- 7: ئیدیـلـژیای ئاـمانی. کارل مارکس. فریدریک ئه نگلس. وهرگـرانـی بـ کوردی. سه لام مارف
- 8: الپامن عشر من برومیر لويس بونا بارت. مارکس. ترجمه دار التقدم موسکو
- 9: منگق مارکس. یندریش زلنی. ترجمه پامر الصفار
- 10: جزو مفقود من راس المال (کوندریسا) ترجمه. فالج عبدالجبار ل 198 197, 60, 61, 95
- 11: ویکیپیدیای ئاینه کان و زهرده شتیته له سایتی ئینتهرنـته وه.
- 12: ئاین وشیکردنه وه ی دهرونی. ئه ریک فرـم . وهرگـرانـی بـ کوردی. ئاوات محه مه د

- 13: اگیاف مارکس. جاک دریدا. ترجمه. د. منزر عیاش
- 14: کار مارکس. به‌شداریکردن له ره‌خنه‌ی فله‌سه‌فه‌ی هه‌ق هیگ.
- وه‌رگ‌انی پ‌ش‌ه‌و مه‌مه‌د. ب‌او‌ک‌راوه‌کانی ناوه‌ندی تو‌ژینه‌وه و هزری شه‌هید ئارام. سل‌مانی 2016. ل43
- 15: مارکسیه‌ام کانگیه‌ق‌رائه‌نقدیه‌لمقاله‌صادق جلال‌العجم، نایف سلوم. مجله‌النهی العدد 17 سنه 1999 ل171,186
- 16: مر‌ف‌له‌روانگی مارکسه‌وه. ئه‌ریک فر‌م. وه‌رگیرانی هه‌نگاو. چاپی به‌که‌م. سا‌ی 1999
- 17: ما‌ل‌مارکسیه. سلامه‌المغربی. مجله‌النهی. العدد 16 سنه 1998 ل 125_140
- 18: المارکسیه‌والمارکسیه‌المسفیه. عنان عویا. مجله‌النهی. العدد 29 سنه 2002 ل196_208
- 19: گ‌انی ده‌سه‌ات و په‌یوه‌ندی شه‌خسیه‌کان به‌ده‌سه‌ات مه‌ادیه‌کانه‌وه که به‌ه‌ی دابه‌ش‌بونی کاره‌وه هاتوونه‌ته‌دی ناتوان‌ت به‌ده‌رکردنی ئه‌و فکره‌گشتیانه‌له‌م‌ش‌کی ئینساندا ب‌کر‌ت، به‌کو له‌ناوبردنی ئه‌وه ته‌نیا له‌لایه‌ن ئه‌و که‌سانه‌ی که‌دووباره‌ئهم ده‌سه‌ات مه‌ادیه‌یان کرد‌ت ته‌ملکه‌چی خ‌یان و دابه‌ش‌بونی کار هه‌لده‌وه‌ش‌ننه‌وه‌مومکینه‌ئهم به‌ب‌ک‌مه‌بوون ناکر‌ت ته‌نیا له‌ناوخ‌ی ک‌مه‌بووندایه که هه‌رکه‌سه‌ه‌کاری پ‌گه‌یاندنی ئاماده‌یه‌کانی خ‌ی له‌هه‌موو لایه‌که‌وه هه‌یه، که‌واته ئازادی تاکه‌که‌س ته‌نیا له‌ناو خ‌ی ک‌مه‌دا مومکینه، له‌ج‌گره‌وه‌کانی تائ‌ستای ک‌مه‌، واته له‌ده‌وه‌ت و هتد
- ئازادی تاکه‌که‌س ته‌نیا ب‌که‌سان‌ک که له‌ژ‌ر هه‌لو مه‌رجی چینی فه‌رمان‌ه‌وادا پ‌ده‌گن وه‌ته‌نیا تائ‌ه‌و شو‌ننه‌ی که‌ئه‌وانه‌که‌سانی تیادابوون بوونی هه‌بووه، ک‌بون‌ه‌وه‌یه‌کی وه‌همیه که تائ‌ستا که‌سه‌کانی تیادا ر‌ک‌خ‌راون، هه‌میشه له‌په‌یوه‌ند به‌وانه‌وه بون‌کی سه‌ربه‌خ‌ده‌گر‌ته‌خ‌ی وله‌به‌ر ئه‌وه‌ی پ‌که‌ه‌ته‌یه‌ک بووه له‌چین‌ک دژی چین‌کی تر.
- 20: کار مارکس. به‌شداریکردن له ره‌خنه‌ی فله‌سه‌فه‌ی هه‌قی هیگ.
- وه‌رگ‌انی ب‌کوردی. پ‌ش‌ه‌و مه‌مه‌د. ب‌او‌ک‌راوه‌کانی ناوه‌ندی تو‌ژ و هزری شه‌هید ئارام. سل‌مانی 2016. ل50

دوای نه‌وشیروان مست‌فا گ‌ان ب‌ر و کو؟ ... نه‌وزاد ج‌مال

ه‌موو بیر‌ک‌ی‌ک (ئایدیا) ب‌ر و ناک‌ت-رهایی- در‌ژی‌بوو و، د‌ب‌ت‌ د‌ژی خ‌ی. هیگ‌....

ر‌نگ‌ ئ‌م وت‌ی‌ی "هیگ‌" ب‌ بیر‌کردن‌و‌ی گ‌ان‌کار‌ی‌خ‌وازی گ‌ان‌ان‌راست‌ب‌ت. ب‌لانی ک‌م‌و، ر‌فتار‌ک‌انی تائ‌ست‌ ئ‌و‌ی ل‌د‌خ‌و‌ن‌ر‌ت‌و. ه‌رو‌ک ل‌ دوو وتاری پ‌شووتردا 'ر‌خن‌کردنی گ‌ران' و 'مردنی نه‌وشیروان' ب‌ل‌ک‌دان‌و و ه‌س‌نگ‌اندنی ئ‌ست‌ی گ‌ران د‌ستم‌پ‌کرد. پاش ر‌وین‌ی خ‌می ل‌د‌ستدانی س‌ر‌کرد‌ک‌ی و مق‌مق‌ی ج‌گر‌و و دواتر س‌ره‌ه‌دانی ت‌نگ‌ژ‌ی میراتگری سیاسی و مادی، ورد‌ورد‌ راست‌تر د‌رد‌ک‌و‌ت. ل‌ر‌دا ه‌ند‌ک ل‌وان‌ تاوت‌و‌د‌ک‌م.

-گ‌ان‌خ‌شی پ‌ن‌گ‌ان‌

ک‌س‌رنجی س‌ر‌تای دروست‌بوونی ئ‌م بزوتن‌و‌ی د‌د‌م، مان‌ف‌ستی خ‌اگ‌ان‌دنی‌ک‌ی ل‌ک‌رن‌فا‌ک‌ی سیاسی د‌چ‌ت ک‌ مزگ‌نی ر‌ژ‌کی روناک ب‌ش‌قامی کوردی د‌ب‌خش‌ت. ب‌م‌ش‌خ‌ی و‌ک م‌م‌ک ل‌تاریک‌ستانی سیاس‌تدا ه‌ه‌کردو ب‌دید‌کی ی‌ت‌پیان ب‌ گ‌ان‌کاری، د‌ست‌کاری‌کردنی داشی دام‌ی د‌س‌ات و ه‌زی ل‌ه‌ر‌مدا‌کرد. ل‌ر‌گ‌ی ب‌ن‌مای جیاوازی و خ‌جیا‌کردن‌و ل‌ک‌ی ه‌ز‌سیاس‌یی‌کان‌تر ک‌وت‌گ‌. داتاشینی وش‌و د‌زین‌و‌ی زاراو‌ی ناباو ب‌ پ‌ست و پ‌گ‌و پ‌ل‌دار‌کانی بزوتن‌و و پ‌یک‌ری‌حزبی ک‌ ج‌ر‌ک ل‌چ‌م‌ک‌س‌ازی و پ‌یام‌یک ک‌گ‌ران‌کاری ل‌چ‌م‌ک و زمانی گوتاری سیاس‌یی‌و د‌ست‌پ‌د‌ک‌ات. تا ئ‌ر‌ش‌ئاسایی، ب‌م‌ام ک‌ ک‌ت‌بی 'ئیم‌و ئ‌وان‌تر' د‌خ‌و‌ن‌م‌و د‌زانم نه‌وشیروان ل‌م‌ژ‌و ئ‌ق‌ی ر‌وت‌کی گ‌ان‌کاری خ‌وازی‌بوو چ ل‌ناو ی‌ک‌تی و پ‌شت‌ریش ک‌م‌ان‌دا.

ب‌م‌ام، ئ‌و دروشم و ئامان‌ج ل‌ناوخ‌ی بزوتن‌و‌ک‌دا رووین‌دا. بزوتن‌و‌ک‌ ر‌خ‌ش‌ک‌ربوو ب‌ س‌ره‌ه‌دانی ک‌م‌ان‌ک‌ موه‌ریجی سیاسی ب‌ق‌زتن‌و‌ی ه‌لوم‌رجی نا‌وونی کوردستان. ه‌ر ل‌و ک‌ت‌ب‌دا (۷) نه‌وشیروان ئ‌پ‌رس‌ت: ئ‌و ئ‌ندامانی ب‌ب‌زی پارل‌مانی کوردستان! ل‌ب‌رد‌م پرس‌یار‌کی م‌ژ‌وویدان؛ ل‌خ‌می ک‌ دان ج‌گ‌ل‌خ‌تان؟ ب‌چی ک‌د‌ن‌س‌ر خواست‌ تایب‌ت‌کانی خ‌تان (ئیم‌ت‌ازات‌کان) بیرتان ر‌شن

و چاوتان تیژو زمانتان پاراو، کچی لئاست خواستهکانی خه کدا...

گه انکاری وک لئ بکرکردن و داک نهدنی جلو بگرگهک نیی که بئانوساتهک بکرت. بئام، ریکخراوکی سیاسی لئ سهرتای دام زرانندی و، نوچهانی گه ینی سیستم و ئه قهیدی تی سیاسی و حزبی و دسهاتی سیاسی لهدات. بئانی که موه، چاووکی ئه وکی لهد کرت خه بپلهی یکه م گه انکاری لهدا کردت. هه رچی گرپی سیاسی و دروونی و پاشماوی که مایه تییه رتکردت. ئاخر، بئوکی گه رانکاری لهد ورو بزو ژینگه خه تدا بکیت، پوهسته گه رانکاری بئسرت تهگه یشتن و روانگه خه تدا هاتت، دنا ههچ نایه ته گه.

رکار باری پارتی

لئ کوردستان دیاردیهک دروستبوو که نهک هه ر حزبکان دیه زنه و، که ستهی سیاسی و جهماواری و ته ناته نوسه رور ژنامه نووسه کانهش بکاریده هه نن: پارتی وک ئه هریم نهکی سیاسی و لقیاتانه کی هه بز باشتین دسهکه لایه که خه تی په هه بسنه تی و. بئوکی دنگه ی سیاسی و جهماواریت هه ت، لئ پارتی ده. ئیتر بئازاو بوهر دنا سرت. ئه وانیه بئم لئ جیکه بیرد که نه و، لئ ناخوه شایه تمانیان ب هه زو قه باری ئه م حزب هه ناوه. ئیدی، بئوکی خه ت بسه لم نه تی، نه فرته لئ شیتان بکه.

بئام. ئه م بئگه شه لئ سه رئه وکی پارتی کانیتر بکارن نهک بکه ر، پارتی سروشت و په کهاته و باکگراوندی هه رچی ت، ئاراسته که رو گه مکاری سه رکی گه پانی سیاسیه که یه. پهلل مانی په کهست، ئاماده ی کارا کردنه و بفه دانی کارته کانیتر تا دواچار که م و گه ان خه یان پاشه کهش یان کرد. گه ان یا که م و یه کیتش که هه زکی بچووک نیه، چیتر بکه رگه لئک نه نی لئ بواری سیاسه تو بئیار سه خته کانه، بئکو سه ریه ای ململانه کان شو نه که وتووکارن. بئشکی زه هه زی پارتی، دگه گه ته و ب لاوازی و که مدسته رکا بکه کانی. پارتی هه ر لئ سیاسه تی هاوپه یمانه تییه و که هاوشانه سیاسیه که- یه که تی- خسته ته پاوانی خه یه و، ببرد وام کارته کانی هه ددهات. لایه ناکنیتر بئه وکی هه ویهست و رگرتن بئناوی که بوونه و خه یان دد زنه و.

هه ت، ئه وانیه بجه رکه لئ پارتی، 'گه مای کات' فه ربوون. بئام هه میش بترس و دوودیه و دسه تی پارتی د خه ینه و و خه یان لئ بباری په ویهست دکه شه نه و. گه رپانه کهش ب پارتی ته خه، تا وک

بـنـمـوونـ پـرسـی رـیـفرانـدـم و سـرـبـخـی چـنـد قـنـاـخـکی لـراو بـچوونی
خـکـیـدا بـی. لـپـاش پـکـسـتنـی پـرلـمـان، سـینـاریـی جـیاوـاز بـ
تـپـانـدنـی دـخـک لـئـارادابوو. هـرکـا تـکـیش پـرسـی سـرـبـخـی و
دـو تـبـاسکـرابـت، یـکـسـر بـا بـتـی سـرـبـخـی یـی شـارو پـارـزگـایـک
ز قـکـراو تـو. سـرـبـخـی هـر مـک لـناو هـر مـدا بـر تـچوو
ز انـراو، بـمـام سـرـبـخـی کـی هـر مـک بـناو اـقـیـعی. گـو بـیـستی
ئـو شـبووین کـ سـرـبـخـی و رـیـفرانـدـم، تـنـها درو شـم و تـاکـتـیک
لـبـرامـبـر بـغـداو شـاردنـو یـی پـرسـکـانی نـاـخـیـی لـبـردـم رـای
گـشـتـیـدا. ئـسـتـ کـ پـدـچـت بـکـرت، هـمـتـی لـدان لـپـر سـک
گـرم! کـانـک کـاراکـردنـو / ئـسا یـکـردنـو یـی پـرلـمـان، مـرجـی
گـفـتـوگـی لـانـکان بـوو، بـمـام لـبـرئـو یـی کـات تـپـیـی، پـرسـیـش
هـا تـئـاراو.

و تـرا پـرلـمـان کـاراکـریتـو، دـوا تـر کـرا بـئـاسـا یـکـردنـو. پـاشـان
و تـرا دـبـت بـمـرج بـت. مـاو یـک و تـرا گـانـو بـ پـرلـمـان
رـزگـار کـردنـی پـارتـیـی لـو گـژاوانـی تـیکـوتوو. دـیار کـ پـشـتـر
پـشـتـیوانـی لـ رـیـفرانـدـم بـنـدکـراو بـو بـئـاسـا یـکـردنـو یـی پـرلـمـان.
ئـسـتا داوای دوا خـسـتی رـیـفرانـدـم دـکـرت، چـونـکـ ئـجـنـدی تـورکـیـا و
کـوردسـتان دـکـریتـو قـوبرس. ئـنـجا بـهـانـی وادـکـ کـرایـی کـارتـک کـ
بـ رـیـفرانـدـم لـبـارنـیـی. دـوا تـر، شـتـکـیـتر خـرایـی سـرقـوانـک،
ئـگـر بـوو لـگـانـیـی دـان و پـشـتـگـیـری دـکـین.

تـادـت روداوو پـرسـ هـسـتـیار کـان دـبـنـ تـزگـو و بـ دـسـتـسـوتـان
دـرچـوون لـیان ئـسان نیـی. خـقـتـیـسـکـردن لـهاو پـیـمانـیـی تـی یـکـتـی
دـرچـی رـزگـاربـوونی کـمـکـرد تـو و جـو غـز کـی تـسـکی بـ مانـرو دـیـی
سـیاسـی نو هـشـتـتـو. کـات لـسـیاسـتـدا هـم کـارتـی فـشار و دـسـتـکـوت
بـدـسـتـهـنـان، بـمـام سـاتـکـیش شـمـشـر کـی مـلـپـن لـدـسـتـدان.
نـاکـرت لـسـیاسـتـی هـیچ حـزبـکـدا هـو و سـتی زما نی بـبـت و مـام و
جـگـر و یـی بـیاری کـاریگـر لـمـیدانی سـیاسـتـدا.

میتافیزی هه‌ورو ره‌ه‌ندی

سید لاری شیعری ... ساران محمده

لڙڪاڻي پنهو هِي رهڻه پي:

کاتاک ده مویست له ده ریای دنیای س ده قه شیعریه ب اوکراوه کی ژماره 961 ی هه فته نامه ی (ئدهب و هونه ر) دا مه له بکه م و که م ک گیان و ه شم ئاوپرژن بکه م به هه ناسه و ئیک و راما نکانی ناویان، خا کی سهرنج راک ش ده روازه ی بابه ت کی گرنگی به روودا واکا کردم، نه مزانی به کوه ت بوو یان نا! له هه ر س ده قه که زاراوه ی (هه ورو باران) یان به کاره ئابوو، هه ر زوو له خ م پرس ی باشه ئه مه چن؟ ئایا لای هه موویان هه ر به یه ک ج ر که وت ته وه؟ ئایا ئه و کاریگه رییا نه چین له سه ر شاعیران له م به کاره ئانه یاندا؟ ئایا ته ندروسته یان نا؟ ئه ی به ره نجام و خو ننده وه کانی ئه مه چی ده بت ب یان؟.. چه ندان پرسیا ری تریان به دوا ی خ یاندا هه نا....

با خوندن وای ئم با بت کلیک ئر بکن ...

بہ ریفرانڈم کرا ؟ ... دہشاد
مہجید

لـ تـ و ا ن ن م ا ن بـ د ي گ ا د و خ و ن د نـ و ي م ل م ل ا نـ ي هـ ز و ا گ ر ت نـ ي
پ ا ر سـ ن گ ي هـ ز ۰۰ لـ نـ و ا ن هـ ز ئ ي ق ل م يـ ک ا ن ۰۰
د و ا ت ر د ا بـ ش ب و و ن ي ئ و هـ ز ئ ي ق ل ي م ي ا نـ ۰۰ بـ سـ ر جـ م سـ ر بـ ن د ي هـ ز
گـ و رـ ک ا ن ي د و ن ي ا ۰۰

هــ موو خوـندنـوـكان وا مـزـند دـكرانـو لـنـوو مـلـلانـي ئـو
هــزانـ رـيـفـرانـدنـمـي هــرـم نـاـكر و ئـنـجـام نـادرـو

بـمـام ريفراندم دـرچـو و ووداوـكى زـر گـرنگ و يـكـلاكـر و بو بـ
دووپات كردنـوى استيـك . كـ هاوكـشـكان و مـلامـنى هـزـكان
لـ ناوچـك گـراوـ. هـروـها ريفراندم نـ و پرسيار بـ و مـامـى
و مـداينـ و . بـچى يـكـتى و پارتى سـ بارـت بـ پرسى
سـ ربـخـى . بـردـوام خاـونى دوو ديدو دوو ووتارى جياواز بوون .
كـچى نـمـر بـ پرسى سـ ربـخـى و ريفراندم و دـوـتـ بوونـ خاـونى

یەک ووتار ؟

ئەم گەرائیگاریا نە چین؟

۱- ریفراوندەم تەحالفەکی نوێی ئیقلیمی بە ئاشکرا کردین. ئەویش ھەماھەنگی و ریزبەندی تورکیا و ئێرانە. ئەم دوو ھەمزی پێیوێکیان لێ قوناغی مەملەتەکان گواستەتەو و گەریو بە قوناغی ھاوکاری و ھەمانەگی و ھاوپیما نی. بوونەتە دوو ھەزی دەستی یەکتر

۲- ئەو ھاوکاری و ھەماھەنگیەش دەرھاویشتی مەملەتی ئێوان ھەردوو زلھەزی ئێمەریکا و روسیا لێ ناوچەکە و ھەروھا لێ ئێنجامی گەمەکانی ئێمەریکا لێ سوریا و عێراق و پێیوێندی نوێیەکانی ئێمەریکا لێ گەمە ھەمزی لێ کەمەکانی وەک پێکەکان و پێکەکانی سەرھەمزی داو. بەی ئێو دوو ھەمزی لێ ئێوان بژاردەیی نزیکیان لێ زلھەزەکان بەتواوتی خەیان لێ جەمسەرگەری و ورچەکی روسیا دا یەکلەکردەتەو.

۳- بەواتایەکی تر جاران بەحوکمی یەکتربەینی پەرژەوێندیەکانی ئێران و تورکیا لێ ھەم . . ئەمە کەوتووینە ئێو ھەمەیی، . . کە زانی سەوز لێ ترسی ھەرێش و گوشار و ھەژمونی ئێران پاشەکشە دەکا لێ بەرامبەر ریفراوندەمەکی بارزانی و تورکیا . . ئەمەش ئێو ھەمەیی بوو لێو تەگەشتنەمان کە ھەر بەحسابی کەن مامەتەمان لێ گەمەش وازو جەری پێیوێندی و مەملەتی ئێوان تورکیا و ئێران دەکرد. بەئێکۆزەربەیی حزبەکان و سیاسییەکانی رەزی دوو می سەرکردایەتی ناو یەکلەتیش کەوتوونەتە ناو ئێو ھەمەیی.

۴- بەروونی دەرکەوت و ئاشکرا بوو، کە ھەمەگرانی بەانگەشی ریفراوندەم و ئابەرائی ریفراوندەم، ئەستە لێچ بەرەییکی جەمسەرگی ھەمزی ئیقلیمیەکان و ھەمزی گەورەکانن، شوناسی ریفراوندەمچەییەکان شوناسەکی ئێرائی و تورکیا+ روسیە.

۵- دەرەییکی گەورەیی، ئەمە واتەبەگەین، کە ئێران دژی ریفراوندەم.

بەمانایەکی تر تورکیا چەند دژی ریفراوندەم بە یا دەست بە . . ئێرائیش بەھەمان مەسافە دوور و نزیک . . بەی پارتی بە ئاگاداری یەکتەتی، ھەر کاتێک لێ ژێر گوشاری قاعدەکی خە لێو پەرەسەیی بەکشەندەتەو بەبیانوی تەخوین کردن و پیاوی ئێران و قاسم سلەمانی ئێو مەیل و خواستە لێ گەمە بن . . واتە ئێگەر یەکتەتی چەند پیاوی ئێران بە . . ئێوا پارتیش ھەربەقەدەر یەکتەتی پیاوی ئێران . . بە

په یو ندى يې كښېش به توركيانو هېمان پرېسېدې.

بېيې لېقې ناغې داهاتوو، په يو ندى يې كښې و پارتې توندوتې تر دې بېيې و ئې و په يو ندى شې بېرد وام دې بېيې تا هاوپېيمانې توركيانو ئېران بېرد وام بېيې مېسېلې سنوور داخستن و ئابلېقې ئېران و توركياش، لېسېر هېرېم ئېگېر بېيې و بېرېيې كړدې كې كاتېيې بېيېدار دانې تورېيې عېراقېيې.

بېيېام ئېو رېسكېش هېيېيې تا يې كښې و پارتې تېوې بگېن لېناو ئې هاوپېيمانېيې ئېران و توركيانو زياتر دووردې كېونېوې لې ئېمريكانو وروپا.

... جلال ۽ اڪرام ۽ ريڪا و شتي تر .
 بهارزنجي

لښکر به یاسایي کړدنی به ندایه تی، له نیمه ریکا، ساله ۱۸۶۱ تا ۱۸۶۵ شلکه کی خو ناوی له نه وان باشورو باکووری هگیرسا. به جگ له زیانی ئا بووری ۷۵۰،۰۰۰ سه ربازی نیمه ریکی له و شلکه دا کوثران. نیمه ریکا له هردوو جگه نگی یکه کم و دوو می جیهانیدا نه و نه دی زیانی به شوری له نه که وت. له ساله ۱۶۲۲ تا ۱۹۲۴ نیمه ریکا شله هیندی سورکانی کړد، نه و خاکه ی چنه پشته کیان له ساری به ابو و، له ددستی د ره نهان. کاتی خه به شک له نام یه کی (سیاتل) سه رکی هینه سورکانی نیمه ریکام کړد کوردی، تیدا به زمانه کی زه ه ستاران و جوان باسی خه شویستی خاک و نازاری له ددستی دانیده کات! هه تا شلسته کان ره شپسته کان له نیمه ریکا د چوسا نه و، تا نه و نه انداز یه، نه گره سپی په سته که له سه سه مرگ بووایه و، په ویستی به خوه بووایه.

رازی نەدەبوو، خوێنی پەست رەشەکی بدەنە. نەیان دەتوانی بە هەندەک چەشتخانە و شوێن، بچن. ئەمریکا گەراو. لە دواى پوستان کە لە نیازم، گەشەکردنى دیموکراسى و ئازادى تاک وای لە هات، رەشەکی بە بنچە ئیسلام - ئوبامە باراک حوسەن ۸ سا بەتە سەرەکی ! ئەستا کە دەچیتە ئەمریکا، دیمەنى ژيانى فرە کولتورى دەبینیت.

هه‌ست ده‌ک‌ک‌یت ره‌ژ‌ی ئیسپانی، ئه‌فریقی و په‌شین‌ی ئه‌ت‌ن‌یکی جیاواز،
زا‌ه‌ به‌سه‌ر س‌یی په‌سته‌کان. په‌یک‌ره‌ی ئازادی Statue of Liberty

نیویۆرک، وەک سمبولی ئازادی پەشوازی کردن لێ کەچێران دانراو! ئێگەر کارێ تیرەستیەکانی ئیسلام توند رۆژێکان نەبێت، کە هەڵەشێ لێ ئارامی دنیا و رۆژئاوا دێکن .

تەوی ترس لێ ئیسلام (ئەسلام فەبیا) لێ دەی خۆک دێچن، سیستمی ژیا نی فرێ کولتوری لێ و وەلاتێ پەشکەوتووکان جوان ئیش دێکات، بێم ئێوکارانێ دێت هەڵەشێ لێ هەڵەشان نەوێ وێ ژیا نی فرێ کولتوری لێ و وەلاتانێ بکات. ئێو خەپشانەدانانی ئێم دوا یێ ئێمەریکا، سەرھەڵەدانەوێ نازایێت لێ ئێلمانی، ریگری ترمپ لێ چوونی هاوێاتی، شەش وەلاتی موسلمان بێ ئێمەریکا، رۆنگدانەوێ سەر ئێو کارێ تیرەستیانی جیهادیەکان.

ئێمەریکا (سوێر پاوێر) لێ هەمان کات، وەلاتێکی فرێ کولتوری. ئیدارێ ئێمەریکا دێزانێت هونەری پەشکەوتوو ژیا نی و لێ کوێ ئیش دێکات. وەک هەموومان دێزانین، لێ ریکەوتنامێ ساییکس بیک، کوردستانی باشوور بێزێر لێخرا بێ عێراق، وەلاتی عێراق هەر لێ سەرێتاوێ چونکە لێ سەر بنچینە فرێ کولتوری و یێکسانی دانەمەزرا فاشیل بوو.

رژیمێ یێک لێ دوا یێکەکان بێ هەز ئێوێ پێی دێن " یێکیەتی خاکی عێراق " رایان گرتو. ئێمەریکا و کومونەتی نەونەتووی، دێزانێ دوا روخانی دێوێتی فاشی سەدام، رۆگەزێرستی، مەزھەبیەت، لێ ئالیەتی حکومەتی عێراق و دامودەزگاکانی رۆنگ دێداتو. دیموکراسیەت، وشیارێ نەگەشتێت ئێم ئاستێ عەقڵیەتی زێرین، کە عێرێ بێ، حوکمی عێراق دێکات، بگۆردرێت، ژیا نی فرێ کولتوری، سیستمێکی فیدێالی و دیموکراسی راستەقینە بێرپا بێت؟ بێ هەڵەویستی ئێمەریکا، هەندێک وەلاتانی ئێوروپا و گەلێکێ ئێنجوومەنی ئاسایشی نیونەتووی و نەتووی یێکگرتووکان و پێ داگرتنان لێ سەر یێکیەتی خاکی عێراق " کە لێسە عاردی نەماو " رۆوا نی. لێ دنیا دا شتی ناوێ و روودێدن، بێم هەندێک لێ و هەکارانێ بووینەت هە یێ ئێوێ کەشێ کورد نەچێت ئێجندای وەلاتان، کەم تێرخمی نوێنەرایێتی حکومەتی کوردستان ، نەبوونی لێ بی کوردی لێ دێر و وەنارێکی ناو مایێتی؟

لـ کر نـسـو ... شیعری ... سـران مـمـد

* بـ خامـی ' تـ مـچـ بـ شـ ' پـشـکـشـ .

وـی لـ عیشوـی شـستـ قـوزـگرتووـکان
رامبـ لـرـ بووایـ دـیگوت
کـ جـستـی شـقامـکان
لـم قـوزانـ پاکدـکاتـو
بـم ئـوارـیـ ناوـختـ؟

ئای لـ نازی پارکـ بـدـنگـکان
بـدلـر لـرـ بووایـ دـیگوت
ئـو گـازـردـ وـریوانـ کـکـنـو
بینـرن بـ خومخانـچیـکان
- با چیدی خـزانی تـمـن نـشـلین
لـسـر لاشـی ئـم پارکـ رـمانسیانـ! ...
- با چیدی:

نـوار نـچـتـ سـر هـورـکان و
گوـی لـ هاواری نوساوی
هیچ لـ میحنـتـکان نـبـ،
تا بـتـ خوار...
خوار وـی چی؟
لـ دورگـی تیمساحـکان
مـگـر میلـراد بـ دـستـ لـرزـکـکانی
نوقـمکی کورسینـعنات پـشـکـشـ بکا
کـ نازانـ
چـند سـدـیـ لـ گیرفانی کـتـکـیدا
هـیگرتووـ!

ئـکـستراکانیش
زـر هـواش لـدـدرـن
پـناگـن...
فریای بـرجـستـکردنی
خـزگـشـرمندـکان و

تراژیدی و کائنات بکون...

ئاوهای هاویم ئاوهای:
ن ل م ملکتی تیمساح کان
بوویت ن چیرکی ن گریس
ن ل کر ن س
بوویت خراکی قرش کان...
بگومان شاعیر کان
هر ر ب ب دگی د مرن و
ه و ای پرس کا نیشیان
ب ک س ناگا
یان ر نگ ل م نژ مردبن و
هر پروپاگند ای ناو میتر کان ب:
خ یان ب ج نگ کی قورس
ه گرتب